

■ TRIBUNA POLITICA

Na a l'iniziativa cunter construcziuns dischordinadas

Era or da l'optica dal chantun Grischun

DA MARTIN SCHMID,
CUSSEGLIER DALS CHANTUNS

Dapi onns è la planisaziun dal territori in tema permanent en la politica. Sco cussegliers dals chantuns essan nus savens a Berna. E nus viagiain adina cun il tren. Ed uschia datti adina puspè en egl cur che nus giain tras las cuntradas da la Bassa: Il problem da la construcziun sparpagliada è en auters chantuns bler pli gronda ch'en noss chantun. Quai mussa er in'examinaziun dals fatgs. Ils vairs problems da la construcziun dischordinada na giaschan betg – cuntrari a la percepziun generala – en las regions alpinas, mabain en la Bassa cun ses centers urbans e sias aglomeraziuns. Là è er il squitsch sin il terren cultivà il pli ferm. Gist en las regions alpinas è la surfatscha da guaud pli gronda. Quai na correspunda betg adina a la percepziun politica, è dentant confermà cun fatgs. A Berna vegn savens colportà l'imaginaziun che las regions alpinas hajan in problem cun la construcziun sparpagliada, ignorond en il medem mument ch'il pli grond squitsch exista en ils centers urbans ed en lur aglomeraziuns.

Ils statistichers da la confederaziun èn en quest regard nunpartischant. Els furneschan las cifras necessarias, las actualas cumpeglian l'onn 2018. Actualmain tutgan 92 pertschient da la surfatscha da la Svizra tar il spazi betg surbajegià. Abità è mo in

tredechavel da la surfatscha totala. La surfatscha verda da la Svizra – pia guauds, terren agricol ed alps – è per otg giadas pli gronda che la surfatscha surbajegiada. Plinavant furman lais, glatschers, grippa e flums radund ina quarta dal terren. En il Grischun èn mo dus pertschient dal terren surfatscha abitada, 28,8 pertschient terren agricol, 27,6 pertschient surfatschas da guaud e 41,6 pertschient grippa, auas, glatschers ed autras vegetaziuns sco era surfatschas da sport alpinas. Uschia èsi cumprovà che las surfatschas abitate correspundan en noss chantun mo ad ina part marginala che na pretenda betg d'agir a moda generala per l'entira surfatscha.

L'iniziativa cunter construcziuns dischordinadas vul introducir in reschim anc pli sever tar la planisaziun dal territori e privar chantuns e vischnancas dad ulteriuras cumpetenzas. Pir avant curt ha il pievel svizzer acceptà l'ultima revisiun da la planisaziun dal territori che persequitescha finamiras

sumegliantas, ch'è dentant main radicala. Cun questa revisiun vegn tranter auter era protegida meglier la cuntrada cultivada. Nus essan pia sin buna via. Er il chantun Grischun ha adattà pir avant curt sia legislaziun davart la planisaziun dal territori e questa adattaziun sto pir anc vegnir exequida en las vischnancas. La nova lescha da la planisaziun dal territori ha pia gia effect. Tranter 2012 e 2017 èn las zonas da bajegiar creschidas en Svizra mo marginalmain e quai malgrà la populaziun creschenta. La concentraziun dals abitadis è oz gia in'obligaziun tar la planisaziun da l'avegnir. Dapli centralisaziun a Berna sin donn e cust da las cumpetenzas da las vischnancas n'è en quest connex betg ina soluziun adattada.

L'iniziativa pretenda in Lstop absolut e rigurus d'inzonar novs suloms da bajegiar. Ella na pren nagingin resguard da la realitad. La populaziun crescha vivanant e la societad vul restar mobila. Era noss uffants vegnan ina giada ad avoir lur agens basegns. Sa fitgar sin il status quo è malgist. L'iniziativa chastia quels ch'han tractà fin qua spargnusamain lur terren ed èn forsa gist uss dependents da pudair inzonar da nov suloms da construcziun. En regions economicamain fermas e nua ch'il terren è uschia u uschia stgars e custaivel vegniss il squitsch rinforzà massivamain entras l'iniziativa. Augments dal pretsch d'affittaziun fissan programads.